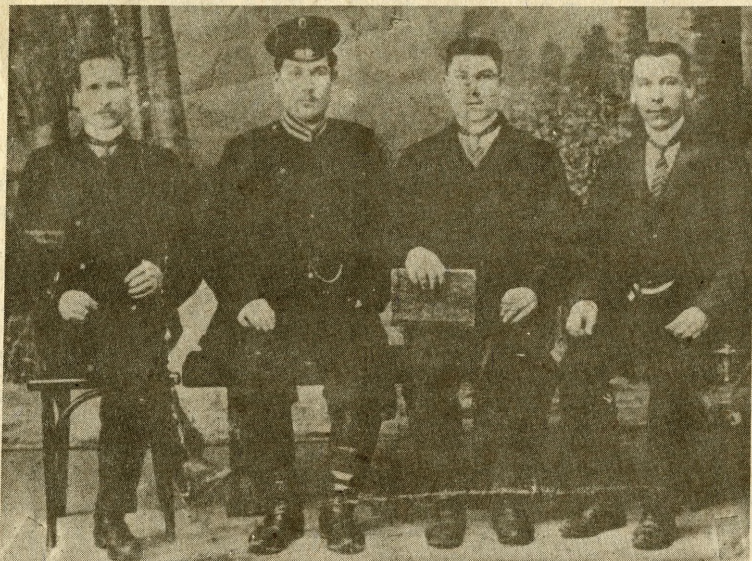

100 aastat kooliharidust Mikitamäel

Neli meest Mikitamäe külast, kes aitasid siia kooli asutada.
Vasakult: Peeter Kirillov (Sonts), Semjon Reisengof, Andrei Reisengof ja Jakob Vassiljev (Kruusmägi).

(Algus «Koidus» nr. 95.)

Sel perioodil oli piirkonna hariduselu edasiarendamisel suur tähtsus teistelgi koolidel. 1903. a. avati kool vene kalurikülas Lüübnitsas. Esimeseks juhatajaks-õpetajaks oli Dimitri Aleksandrejev. Kool oli venekeelne, 3-klassiline, ühekomplektiline. Õpilaste arv oli 32. Seoses koolimaja põlemisega viidi 1904. a. kool üle Vööpsu külla. 1921. a. toodi Lüübnitsa tagasi ja töötas seal kuni 1965. a. Kauaagekse koolijuhatajana töötas Jekaterina Orlova (1924—1941).

Vööpsu küla algkool asutati 1904. a. Lüübnitsa kooli asemele. Kool oli 3-klassiline, vene õppekeelega. Esimeseks juhatajaks-õpetajaks määrati Vladimir Ivanov, usuõpetajaks Kolpino kiriku papp. Õpilasi oli 30. 1922. a. sai kool nelja-, 1929. a. viie- ja 1931. a. kuueklassiliseks, 1946. a. muudeti taas neljaklassiliseks ja 1947. a. likvideeriti ning liideti Vööpsu alevi 7-kl. kooliga.

Pikemat aega töötasid koolijuhatajatena Veera Kipper (Kurelauk), Andres Agu ja Linda Tooter.

1913. a. valmis ka Toomasmäel uus algkoolihoone ja tööd alustas 3-klassiline kool. Õpilasi oli 1915. a. 38. Esimeseks juhatajaks-õpetajaks määrati Serafina Tehnovskaja. 1924. a. muudeti kool nelja-, 1930. a. viie-, 1931. a. kuue- ja 1948. a. uuesti neljaklassiliseks. 1963. a. likvideeriti. Kauaagekse koolijuhatajaks-õpetajaks (1924—1941, seega 17 aastat) oli Daniel Riitsland-Ristpõld.

Eesti Vabariigi ajal avati koolid veel Igrises ja Suure-Rõsnas, nõukogude võimu ajal Karisillal.

**EESTI VABARIIGI
AEGNE MIKITAMÄE
KOOL**

1918/19. õa. alates sai kordselt eesti õppekeelega kooliks. Klasse oli kolm,

komplekte üks, õpilasi 19, juhatajaks-õpetajaks Magnus Jennes. Oma ainet tundis ta hästi, õpetamises aga oli kuiv ja kuri. Valdas eesti, vene ja saksa keelt. Rahvasuus kutsuti teda mitte Jennes, vaid Jänes. Sel õppeaastal lõpetas kooli väga heade hinnetega Tatjana Sonts.

1. augustil 1919 tuli Pihkvast Mikitamäele õpetajaks Juliana Josef, kes siin abiellus Semjon Reisengofiga ja 1936. a. eestistas nimeks Ridalu. Ta töötas Mikitamäe koolis 30 aastat. Seoses Jennese lahkumisega määrati noor naine kohe ka koolijuhatajaks. Oli koloriitne kuju tolaaegses koolis, aga samuti kogu ümbruskonna seltskondlikus elus. Ta sai meistriks iseõppimise teel, oli suur psühholoog. Võttis aktiivselt osa kõigist suurematest üritustest, oli aktiivne tegelane naiskodukaitses, tuletõrjes, hariduseltsis. Mikitamäe ümbruse elanikele on temast jäänud kõige paremad mälestused.

Juliana Ridalu ise on meenutanud: «Eesti Vabariigi algaastail koolis kooliteenijaid ei olnud. Õpetajal tuli koos õpilastega ruumid koristada ja kütta. Tihti tõid lapsed kodust halukaupa puid. Kuni 1922. a. kasutati koolis veel kirjutamiseks kivitahvleid ja krihvleid. Kooli mööbel oli vilets. 4-istmelisse pinki pidi mahutama kuni 7 õpilast. Klassid olid väga ülekoormatud. Mõnel aastal oli liitklassis kuni 50 õpilast. Kooli raadius oli väga suur. Teed halvad. Lapsi tuli hommikul vastu võtta, nende külmunud kehaliikmeid lumega hõõruda. Sageli tuli käia lastevanemate kodudes, koostada koolieelsete laste nimekirjad. Nii mõnigi lapsevanem ütles, et minu tütar saab niigi mehele, milleks veel nii kaua koolis käia. Õpetajatesse aga suhtusid lapsed ja nende vanemad lugupidavalt ja austusega. Ise aga

suhtusin töösse väga tõsiselt ja püüdlukult. Tol ajal ei nõutud mingit tööplaani ega konspekti. Mina aga hakkasin iga õhtul hoolega valmistuma järgmise päeva tundideks. Püüdsin ennast täiendada iga võimalikul juhul. Selline oli olukord Mikitamäe koolis kahekümnendate aastate algul. Hiljem olukord muutus täielikult. Tormiliselt arenes Eesti Vabariigi ajal haridus-, kultuuri- ja majanduselu siinkandis. Inimeste teadvus vabanes luupainajalikust venestamisikkest. Kõik teed olid lahti vaba inimese vabale arengule.»

1921/22. õa. muudeti kool 4-klassiliseks. Teiseks õpetajaks tuli Peeter Kelder. Kooli juures avati pühapäevakool, mille ülesandeks oli kirjaoskamatuselikevideerimine ümbruskonnas. Pühapäevakoolid töötasid kõigi Setumaa koolide juures. Mikitamäel lõpetas see kool tegevuse 1929. a. Puuduvad täpsed andmed, kui paljudele täiskasvanutele suudeti selle aja jooksul lugemine ja kirjutamine selgeks õpetada.

Samal õppeaastal võeti

ametisse ka esimene kooliteeniija Semjon Lämmi.

1923/24. õa. kasvas õpilaste arv 111-le.

1928. a. sügisel lahkus M. Jennes Igrise algkooli ja sealt tuli Mikitamäele õpetajaks Lydia Hämmelberg. Uue kooliteeniijana asus tööle Miron Kitsar, kes töötas koolis 21 aastat.

1929. a. sügiseks tõusis õpilaste arv 127-le ja kool muudeti 5-klassiliseks. Uuteks õpetajateks valis Mäe vallavolikogu Regina Lepa (hiljem Uusna) ja Al-dra Sipelga. Õpetaja Lepp tõi palju uusi võtteid metoodikasse ja õpetamisse.

1930/31. õa. muudeti kool 6-klassiliseks ja 4-komplektiliseks. Õpilasi oli 133. Neid tuli paigutada ka ühte eramajja — koolijuhataja Reisengofi elamu ühte tuppa.

1933. a. lõpetas väga heade hinnetega Al-dra Alver.

(Järgneb.)

LEO REISSAR

Mikitamäe algkooli maja.